

Bruxelles, 1.6.2023.
C(2023) 3448 final

UREDBA KOMISIJE (EU) .../...

od 1.6.2023.

o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji

(Tekst značajan za EGP)

{SEC(2023) 212 final} - {SWD(2023) 167 final} - {SWD(2023) 168 final}

UREDBA KOMISIJE (EU) .../...

od 1.6.2023.

o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EEZ) br. 2821/71 od 20. prosinca 1971. o primjeni članka 85. stavka 3. Ugovora na kategorije sporazuma, odluka i usklađenih djelovanja¹, a posebno njezin članak 1. stavak 1. točku (c),

nakon objave nacрта ove Uredbe²,

nakon savjetovanja sa Savjetodavnim odborom za pitanja ograničavajućih djelovanja i vladajućih položaja,

budući da:

- (1) Uredbom (EEZ) br. 2821/71 Komisija se ovlašćuje primijeniti putem uredbe članak 101. stavak 3. Ugovora na određene kategorije sporazuma, odluka i usklađenih djelovanja koji su obuhvaćeni člankom 101. stavkom 1. Ugovora i za cilj imaju specijalizaciju, uključujući i sporazume potrebne da se ona postigne.
- (2) U Uredbi Komisije (EZ) br. 1218/2010³ definiraju se kategorije sporazuma o specijalizaciji za koje je Komisija smatrala da obično ispunjavaju uvjete utvrđene u članku 101. stavku 3. Ugovora. Ta uredba prestaje važiti 30. lipnja 2023. S obzirom na cjelokupna pozitivna iskustva u primjeni te uredbe te uzimajući u obzir rezultate njezina preispitivanja, primjereno je donijeti novu uredbu o skupnom izuzeću.
- (3) Ova bi Uredba trebala zadovoljiti dva zahtjeva, i to osiguranje učinkovite zaštite tržišnog natjecanja i pružanje odgovarajuće pravne sigurnosti za poduzetnike. U ostvarivanju ovih ciljeva treba uzeti u obzir potrebu za što većim pojednostavnjenjem upravnog nadzora i zakonodavnog okvira.
- (4) Za primjenu članka 101. stavka 3. Ugovora putem uredbe nije potrebno definirati sporazume koji mogu biti obuhvaćeni člankom 101. stavkom 1. Ugovora. U pojedinačnoj ocjeni sporazuma iz članka 101. stavka 1. Ugovora treba voditi računa o nekoliko čimbenika, posebno o strukturi mjerodavnog tržišta.
- (5) Pogodnost izuzeća utvrđenu u ovoj Uredbi treba ograničiti na sporazume za koje se s dostatnom sigurnošću može pretpostaviti da ispunjavaju uvjete iz članka 101. stavka 3. Ugovora. U primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora općenito se može pretpostaviti da

¹ SL L 285, 29.12.1971., str. 46.

² SL C 120, 15.3.2022., str. 1.

³ Uredba Komisije (EU) br. 1218/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji (SL L 335, 18.12.2010., str. 43.).

će ispod određene razine tržišne snage pozitivni učinci sporazuma o specijalizaciji prevagnuti nad negativnim učincima na tržišno natjecanje.

- (6) Ova se Uredba treba primijeniti na proizvodnju robe i pripremu usluga. Priprema usluga odnosi se na aktivnosti koje prethode pružanju usluga klijentima (na primjer, suradnja u stvaranju platforme putem koje će se pružati usluga ili upravljanju takvom platformom). Pružanje usluga klijentima nije obuhvaćeno područjem primjene ove Uredbe, osim ako se sudionici dogovore da će zajednički pružati usluge pripremljene na temelju sporazuma o specijalizaciji.
- (7) Sporazumi o specijalizaciji najviše će doprinijeti poboljšanju proizvodnje robe ili pripremi usluga i njihovoj distribuciji ako sudionici sporazuma posjeduju komplementarne vještine, sredstva ili aktivnosti jer im u tom slučaju sporazum omogućuje da se usredotoče na proizvodnju određene robe ili pripremu određenih usluga i zbog toga učinkovitije posluju i jeftinije isporučuju tu robu. Kod učinkovitog tržišnog natjecanja izgledno je i da će potrošači imati znatan udjel u nastalim koristima.
- (8) Takve koristi mogu prvo proizaći iz sporazuma prema kojima jedan ili više sudionika u cijelosti ili djelomično odustanu od proizvodnje određene robe ili pripreme određenih usluga u korist drugih sudionika („jednostrana specijalizacija”); drugo, iz sporazuma prema kojima dva ili više sudionika u potpunosti ili djelomično odustanu od proizvodnje određene ali različite robe ili pripreme određenih ali različitih usluga u korist drugih sudionika („uzajamna specijalizacija”), i treće, iz sporazuma prema kojima se dva ili više sudionika obvezuju zajednički proizvoditi određenu robu ili pripremati određene usluge („zajednička proizvodnja”).
- (9) Primjenu ove Uredbe na sporazume o jednostranoj i uzajamnoj specijalizaciji treba ograničiti na situacije u kojima sudionici djeluju na istom proizvodnom tržištu. Nije nužno da sudionici djeluju na istom zemljopisnom tržištu. Osim toga, koncepti jednostrane i uzajamne specijalizacije ne bi trebali značiti smanjenje kapaciteta sudionika, budući je dostatno ako smanje opseg svoje proizvodnje.
- (10) Kako bi se ostvarile prednosti specijalizacije a da pri tome jedna strana ne napusti tržište nakon proizvodnje, jednostrani i uzajamni sporazumi o specijalizaciji trebaju biti obuhvaćeni ovom Uredbom samo ako se njima propisuju obveze nabave i kupnje. Obveze nabave i kupnje mogu, ali ne moraju biti isključive prirode.
- (11) Ova bi se Uredba trebala primjenjivati na sporazume o zajedničkoj proizvodnji između sudionika koji već djeluju na istom proizvodnom tržištu, ali i između sudionika koji žele ući na proizvodno tržište na temelju sporazuma o zajedničkoj proizvodnji. Koncept sporazuma o zajedničkoj proizvodnji od sudionika ne bi trebao zahtijevati da smanje svoje pojedinačne aktivnosti proizvodnje robe ili pripreme usluga izvan područja primjene predviđenog zajedničkog sporazuma.
- (12) Može se pretpostaviti da, ako udjel sudionika na mjerodavnom tržištu za proizvode koji su predmet sporazuma o specijalizaciji ne prelazi određenu razinu, sporazum u pravilu dovodi do gospodarskih koristi u obliku ekonomije razmjera ili obujma ili boljih proizvodnih tehnologija te istodobno omogućuje potrošačima znatan udjel u nastalim koristima.
- (13) Ako su proizvodi obuhvaćeni sporazumom o specijalizaciji poluproizvodi koje jedan ili više sudionika u cijelosti ili djelomično upotrebljavaju ograničeno kao input za vlastitu proizvodnju proizvoda na kraju proizvodnog lanca koje zatim prodaju na tržištu, izuzeće predviđeno ovom Uredbom također bi trebalo biti uvjetovano time da

tržišni udjel koji sudionici ostvaruju na mjerodavnom tržištu tih proizvoda na kraju proizvodnog lanca ne prelazi određenu razinu. U tom slučaju, razmatranjem tržišnog udjela sudionika samo na razini poluproizvoda zanemario bi se potencijalni rizik zatvaranja tržišta ili povećanja cijena inputa za konkurente koji posluju na razini proizvoda na kraju proizvodnog lanca.

- (14) Ne postoji pretpostavka ni da su sporazumi o specijalizaciji obuhvaćeni člankom 101. stavkom 1. Ugovora, ni da oni ne ispunjavaju uvjete iz članka 101. stavka 3. Ugovora u slučaju prelaska praga tržišnog udjela utvrđenog ovog Uredbom ili neispunjenja ostalih uvjeta iz ove Uredbe. U takvim je slučajevima potrebno provesti pojedinačnu ocjenu sporazuma o specijalizaciji u skladu s člankom 101. Ugovora.
- (15) Ovom Uredbom ne bi se trebali izuzimati sporazumi koji sadržavaju ograničenja koja nisu prijeko potrebna kako bi se postigli pozitivni učinci proizašli iz sporazuma o specijalizaciji. U načelu, sporazumi koji sadržavaju određene vrste strogih ograničenja tržišnog natjecanja, kao što su dogovori o cijenama koje se zaračunavaju trećim stranama, ograničenje obujma proizvodnje ili prodaje, i podjelu tržišta ili klijenata, trebaju biti isključeni iz pogodnosti izuzeća koje se utvrđuje ovom Uredbom bez obzira na tržišni udjel sudionika.
- (16) Prag tržišnog udjela, isključenje određenih sporazuma iz pogodnosti izuzeća i uvjeti predviđeni u ovoj Uredbi općenito osiguravaju da sporazumi na koje se primjenjuje skupno izuzeće ne omogućе sudionicima uklanjanje konkurenata u odnosu na znatan dio dotične robe ili usluga.
- (17) U ovoj bi Uredbi trebalo navesti tipične situacije u kojima se može smatrati primjerenim ukinuti pogodnost izuzeća predviđenog ovom Uredbom, u skladu s člankom 29. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003⁴.
- (18) Kako bi se olakšalo sklapanje sporazumâ o specijalizaciji, što se može odraziti na strukturu sudionika sporazuma, razdoblje valjanosti ove Uredbe treba odrediti na 12 godina,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Definicije

1. Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:
 - (1) „sporazum o specijalizaciji” znači jednostrani sporazum o specijalizaciji, uzajamni sporazum o specijalizaciji ili sporazum o zajedničkoj proizvodnji;
 - (a) „jednostrani sporazum o specijalizaciji” znači sporazum između dvaju ili više sudionika koji djeluju na istom proizvodnom tržištu i na temelju kojeg jedan ili više sudionika pristaju u cijelosti ili djelomično prestati proizvoditi određene proizvode ili se suzdržavati od proizvodnje tih proizvoda, odnosno kupovati te proizvode od drugog sudionika ili više njih, koji ih pristaju proizvoditi i isporučivati;

⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u (SL L 1, 4.1.2003., str. 1.).

- (b) „uzajamni sporazum o specijalizaciji” znači sporazum između dvaju ili više sudionika koji djeluju na istom proizvodnom tržištu i na temelju kojeg dva ili više sudionika sporazuma na uzajamnoj osnovi pristaju u cijelosti ili djelomično prestati proizvoditi ili se suzdržati od proizvodnje određenih ali različitih proizvoda, odnosno kupovati te proizvode od jednog ili više drugih sudionika, koji ih pristaju proizvoditi i isporučivati;
 - (c) „sporazum o zajedničkoj proizvodnji” znači sporazum na temelju kojeg dva ili više sudionika zajednički proizvode određene proizvode;
- (2) „sporazum” znači sporazum između poduzetnika, odluka udruženja poduzetnika ili usklađeno djelovanje;
 - (3) „proizvod” znači roba ili usluga, uključujući i polugotovu robu ili usluge i gotovu robu ili usluge, uz iznimku usluga distribucije i iznajmljivanja;
 - (4) „proizvodnja” znači proizvodnja robe ili priprema usluga i uključuje proizvodnju putem podizvođača;
 - (5) „priprema usluga” znači aktivnosti koje u dobavnom lancu prethode pružanju usluga klijentima;
 - (6) „proizvod koji je predmet specijalizacije” znači proizvod koji se proizvodi na temelju sporazuma o specijalizaciji;
 - (7) „proizvod na kraju proizvodnog lanca” znači proizvod za koji jedan ili više sudionika sporazuma kao input koristi proizvod koji je predmet specijalizacije i koji ti sudionici prodaju na tržištu;
 - (8) „mjerodavno tržište” znači mjerodavno proizvodno i zemljopisno tržište kojem pripadaju proizvodi koji su predmet specijalizacije i, dodatno, ako su ti proizvodi poluproizvodi koje jedan ili više sudionika u cijelosti ili djelomično upotrebljavaju ograničeno kao input za proizvodnju proizvoda na kraju proizvodnog lanca, to je mjerodavno proizvodno i zemljopisno tržište kojem pripadaju ti proizvodi na kraju proizvodnog lanca;
 - (9) „konkurentski poduzetnik” znači stvaran ili potencijalan konkurent;
 - (a) „stvarni konkurent” znači poduzetnik koji djeluje na istom mjerodavnom tržištu;
 - (b) „potencijalan konkurent” znači poduzetnik koji bi vjerojatno, u slučaju nepostojanja sporazuma o specijalizaciji, na stvarnim osnovama, a ne samo kao puka teoretska mogućnost, u roku ne duljem od 3 godine poduzeo neophodna dodatna ulaganja ili druge potrebne troškove kako bi ušao na mjerodavno tržište;
 - (10) „obveza isključive opskrbe” znači obveza neopskrbljivanja konkurentskog poduzetnika, već samo sudionika sporazuma o specijalizaciji, proizvodima koji su predmet specijalizacije;
 - (11) „obveza isključive kupnje” znači obveza kupovanja proizvoda koji su predmet specijalizacije samo od sudionika sporazuma o specijalizaciji;
 - (12) „zajedničko” u kontekstu distribucije znači aktivnosti koje je:
 - (a) izvršio zajednički tim, organizacija ili poduzetnik; ili
 - (b) izvršio neovisan zajednički imenovan distributer, na isključivoj ili neisključivoj osnovi, uz uvjet da nije konkurent;

- (13) „distribucija” znači prodaja i isporuka proizvoda koji su predmet specijalizacije klijentima, uključujući komercijalizaciju tih proizvoda.
2. Za potrebe ove Uredbe izrazi „poduzetnik” i „sudionik” uključuju njihove pripadajuće povezane poduzetnike. Izraz „povezani poduzetnici” znači:
- (1) poduzetnici u kojima sudionik sporazuma o specijalizaciji izravno ili neizravno ima jedno ili više sljedećih prava ili ovlasti:
 - (a) vlasništvo nad natpolovičnom većinom glasačkih prava;
 - (b) ovlasti za imenovanje natpolovične većine članova nadzornog odbora, upravnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzetnika;
 - (c) pravo vođenja poslovanja poduzeća;
 - (2) poduzetnici koji izravno ili neizravno imaju jedno ili više prava ili ovlasti nad sudionikom sporazuma o specijalizaciji iz točke (1);
 - (3) poduzetnici u kojima poduzetnik iz točke (2) izravno ili neizravno ima jedno ili više prava ili ovlasti iz točke (1);
 - (4) poduzetnici u kojima sudionik sporazuma o specijalizaciji zajedno s jednim ili više poduzetnika iz točkama (1), (2) ili (3), ili u kojima dva ili više tih poduzetnika zajednički imaju jedno ili više prava ili ovlasti iz točke (1);
 - (5) poduzetnici u kojima jedno ili više prava ili ovlasti iz točke (1) zajednički drže:
 - (a) sudionici sporazuma o specijalizaciji ili njihovi odnosni povezani poduzetnici navedeni u točkama od (1) do (4);
 - (b) jedan ili više sudionika sporazuma o specijalizaciji ili jedan ili više njihovih povezanih poduzetnika navedenih u točkama (1) do (4) i jedna ili više trećih strana.

Članak 2.

Izuzeće

1. U skladu s člankom 101. stavkom 3. Ugovora i podložno odredbama ove Uredbe, članak 101. stavak 1. Ugovora ne primjenjuje se na sporazume o specijalizaciji.
2. Izuzeće iz stavka 1. primjenjuje se ako takvi sporazumi sadržavaju ograničenja tržišnog natjecanja koja su obuhvaćena područjem primjene članka 101. stavka 1.
3. Izuzeće iz stavka 1. primjenjuje se i na sporazume o specijalizaciji koji uključuju odredbe o ustupanju ili licenciranju prava intelektualnog vlasništva jednom ili više sudionika, pod uvjetom da se te odredbe izravno odnose na provedbu sporazuma te da su nužne za takvu provedbu te da ne predstavljaju glavni predmet sporazuma.
4. Izuzeće iz stavka 1. također se primjenjuje na sporazume o specijalizaciji, kod kojih:
 - (a) sudionici prihvaćaju obvezu isključive kupnje ili isključive opskrbe; ili
 - (b) stranke zajednički distribuiraju proizvode koji su predmet specijalizacije.

Članak 3.

Prag tržišnog udjela

1. Izuzeće iz članka 2. primjenjuje se pod uvjetom da zbrojeni tržišni udjel sudionika ne prelazi 20 % tržišnog udjela na mjerodavnom tržištu/tržištima kojima pripadaju proizvodi koji su predmet specijalizacije.
2. Ako su proizvodi koji su predmet specijalizacije poluproizvodi koje jedan ili više sudionika u cijelosti ili djelomično upotrebljavaju ograničeno kao input za proizvodnju proizvoda na kraju proizvodnog lanca, koje također prodaju, izuzeće predviđeno u članku 2. primjenjuje se samo ako su ispunjena oba sljedeća uvjeta:
 - (a) zajednički tržišni udjel sudionika ne prelazi 20 % na mjerodavnim tržištima kojima pripadaju proizvodi koji su predmet specijalizacije;
 - (b) zajednički tržišni udjel ne prelazi 20 % na mjerodavnim tržištima kojima pripadaju proizvodi na kraju proizvodnog lanca.

Članak 4.

Primjena praga tržišnog udjela

Za potrebe primjene praga tržišnog udjela iz članka 3. primjenjuju se sljedeća pravila:

- (a) tržišni udjeli izračunavaju se na temelju vrijednosti prihoda od prodaje na tržištu; ako ti podaci nisu dostupni mogu se koristiti procjene koje se temelje na drugim pouzdanim podacima o tržištu, uključujući količine robe prodane na tržištu;
- (b) tržišni udjeli izračunavaju se na temelju podataka koji se odnose na prethodnu kalendarsku godinu, ili, ako prethodna kalendarska godina nije reprezentativna za položaj sudionika na mjerodavnom tržištu ili tržištima, tržišni udjel izračunava se kao prosjek tržišnih udjela sudionika u 3 prethodne kalendarske godine;
- (c) tržišni udjel koji drže poduzetnici navedeni u članku 1. stavku 2. točki (5) jednako se dijeli na sve poduzetnike koji imaju jedno ili više prava ili ovlasti navedenih u članku 1. stavku 2. točki (1);
- (d) ako tržišni udjeli iz članka 3. početno nisu veći od 20 %, ali kasnije dosegnu tu razinu na barem jednom od mjerodavnih tržišta, izuzeće predviđeno u članku 2. i dalje se primjenjuje na razdoblje od 2 uzastopne kalendarske godine nakon godine u kojoj je prag od 20 % prvi put prijeđen.

Članak 5.

Teška ograničenja

Izuzeće predviđeno u članku 2. ne primjenjuje se na sporazume o specijalizaciji koji, izravno ili neizravno, samostalno ili zajednički s drugim čimbenicima pod kontrolom sudionika, za svoj cilj imaju:

- (a) utvrđivanje cijena pri prodaji proizvoda koji su predmet specijalizacije trećim stranama uz iznimku određivanja cijena koje se zaračunavaju neposrednim klijentima u kontekstu zajedničke distribucije;

- (b) ograničenje proizvodnje ili prodaje uz iznimku:
 - (i) odredbi o dogovorenoj količini proizvoda u kontekstu jednostranih ili uzajamnih sporazuma o specijalizaciji;
 - (ii) određivanje kapaciteta i obujma proizvodnje u kontekstu sporazuma o zajedničkoj proizvodnji;
 - (iii) određivanja ciljanih prihoda od prodaje u kontekstu zajedničke distribucije;
- (c) podjelu tržišta ili klijenata.

Članak 6.

Ukidanje pogodnosti u pojedinačnim slučajevima od strane Komisije

1. Ako u pojedinačnom slučaju Komisija utvrdi da sporazum o specijalizaciji na koji se primjenjuje izuzeće predviđeno u ovoj Uredbi ipak ima učinke koji nisu spojivi s člankom 101. stavkom 3. Ugovora, ona može ukinuti pogodnost izuzeća iz ove Uredbe na temelju članka 29. stavka 1. Uredbe (EZ) br. 1/2003.
2. Komisija može ukinuti pogodnost izuzeća iz ove Uredbe u skladu s člankom 29. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1/2003, posebno ako je mjerodavno tržište vrlo koncentrirano i tržišno je natjecanje već slabo, primjerice zbog jednog ili više sljedećih razloga:
 - (a) pojedinačnih tržišnih položaja drugih sudionika na tržištu;
 - (b) veza između drugih sudionika na tržištu stvorenih paralelnim sporazumima o specijalizaciji;
 - (c) veza između sudionika i drugih sudionika na tržištu.

Članak 7.

Ukidanje pogodnosti u pojedinačnim slučajevima od strane tijela države članice nadležnog za tržišno natjecanje

Tijelo države članice nadležno za tržišno natjecanje može ukinuti pogodnost izuzeća iz ove Uredbe ako su ispunjeni uvjeti iz članka 29. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 1/2003.

Članak 8.

Prijelazno razdoblje

Zabrana utvrđena u članku 101. stavku 1. Ugovora ne primjenjuje se u razdoblju od 1. srpnja 2023. do 30. lipnja 2025. na sporazume koji su već bili na snazi od 30. lipnja 2023., a ne ispunjavaju uvjete za izuzeće iz ove Uredbe već ispunjavaju uvjete za izuzeće iz Uredbe (EZ) br. 1218/2010.

Članak 9.

Stupanje na snagu i primjena

Ova Uredba stupa na snagu 1. srpnja 2023.

Primjenjuje se do 30. lipnja 2035.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 1.6.2023.

Za Komisiju
Predsjednica
Ursula VON DER LEYEN